

بسمه تعالی

آئین نامه اجرایی طب مکمل

(آموزشی، درمانی و تحقیقاتی)

با توجه به رشد روز افزون استفاده از روش های طبی مکمل در سرتاسر دنیا و توجه مردم به اینگونه روشها و همچنین احترام به حقوق بیماران در انتخاب روش درمانی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ساماندهی آموزش، درمان و پژوهش در اینگونه رشته ها را وظیفه قانونی خود می داند و آئین نامه اجرایی آموزش، درمان و تحقیقات طب مکمل را تدوین و ابلاغ می نماید.

ماده ۱- تعاریف:

- ۱-۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: از این قسمت به بعد به اختصار وزارت نامیده میشود.
- ۱-۲- کمیته تخصصی طب مکمل فام که کمیته های مربوط به هر رشته را تعیین خواهد کرد و از این به بعد به اختصار کمیته تخصصی فام نامیده می شود.
- ۱-۳- تعریف طب مکمل:

طب مکمل به طیف وسیعی از روش های درمان و حفظ سلامت اطلاق می شود که جزو طب سنتی خود آن کشور نبوده و ضمناً در سیستم درمان و حفظ سلامت رایج هم ادغام نشده باشد. در طب مکمل از روش های مختلفی همچون استفاده از گیاهان دارویی، ماساژ و تمرینات بدنی، بالا بردن ظرفیت ذهن برای تاثیر عملکرد های بدنی و روش های مبتنی بر انرژی برای درمان و حفظ سلامت بهره گرفته می شود.

از میان رشته های مورد استقبال طب مکمل در دنیا میتوان از هومیوپاتی، ناتورپاتی، طب سوزنی، گیاه درمانی، ماساژ سوئدی، کایروپراکتیک، هیپنوتراپی، انرژی درمانی، طب سنتی چین، آیورودا نام برد.
رشته های طب مکمل به هفت دسته کلی تقسیم و طبقه بندی میشوند:

- الف- روشهای مبتنی بر **فرآورده های طبیعی** (مانند مکمل های غذایی، مکاویتامین درمانی، گیاه درمانی، پروبیوتیکها و رژیمهای خاص تغذیه ای)
- ب- سیستمهای **درمان کل نگر** که دارای تئوری و تجارب ویژه خود می باشد (مانند آیورودا، طب سنتی چین، هومیوپاتی، طب سوزنی، طب فشاری، سوجوک و ناتورپاتی).
- ج- اعمال یدآوری و انواع ماساژها (مانند کایروپراکتیک، استنوپاتی، رفلوکسوتراپی، بولاروتراپی، ماساژ سوئدی و ماساژ رولفینگ)
- د- روشهای مبتنی بر ارتباط ذهن- بدن (مانند، مدیتیشن، تمرین های تنفس عمیق، هیپنوتراپی، تن آرامی ها، تایچی، چی گونگ و یوگا)

۵- روشهای مبتنی بر طب انرژی (مانند بیوفیدبک، بیومغناطیس درمانی، کریستال درمانی، نور درمانی، ریگی، تماسهای درمانی، انرژی درمانی)

۶- شفا درمانی (مانند شفای روحی گروه دوستان گرونینگ، شفاگرها، طب معنوی، دعا درمانی)

۷- روشهای متفرقه (مانند طب فولکوریک هر منطقه، هنر درمانی، فرادرمانی، ایریدیولوژی، آپی تراپی، شلات درمانی، تراگر مناستیک)

با توجه به اینکه روشهای متعدد در طب مکمل مطرح می باشند و روشهای جدید نیز به صورت مداوم ارائه میگردد، لذا ارائه قوانین مناسب و بویا در راستای رشته های مجاز و محدوده فعالیت آن رشته ها الزامی به نظر می رسد.

ماده ۲- خدمات طب مکمل عبارتند از:

۱. تغذیه
۲. خدمات پیشگیری، درمانی، توانبخشی و مراقبت های بالینی
۳. داروسازی
۴. تجهیزات پزشکی طب مکمل

ماده ۳- افراد واجد شرایط ارائه کننده خدمات طب مکمل:

۳-۱- پزشکانی که دوره های عالی طب مکمل که منجر به اخذ درجه دکترای تخصصی ویا تخصص را در دانشگاهها و موسسات معتبر خارجی یا داخلی مورد تایید وزارت گذرانده اند و مدرک آنان پس از ارزشیابی کمیته تخصصی فام به تایید وزارت رسیده باشد و یا پس از قبولی در آزمون جامع آن رشته که توسط کمیته تخصصی فام مربوط به آن رشته و تحت نظارت وزارت انجام میشود، میتوانند به عنوان **متخصص** در اینگونه رشته ها فعالیت نمایند.

۳-۲- پزشکانی که دوره های کوتاه مدت هر رشته را طی نموده اند میتوانند پس از قبولی در آزمون های تایید شده آن رشته توسط کمیته تخصصی فام، بدون ذکر عنوان متخصص و با عنوان **پزشک آن رشته** فعالیت نمایند.

۳-۳- پزشکانی که دوره خاصی نگذرانده ولی به واسطه مطالعات و تجربیات شخصی در آن رشته صاحب نظر محسوب میشوند چنانچه در آن رشته دارای کتاب، ترجمه، سخنرانی و یا پژوهش باشند میتوانند پس از تایید کمیته تخصصی فام مربوط به آن رشته بدون ذکر عنوان متخصص و در محدوده های معین شده توسط وزارت در رشته مربوطه فعالیت نمایند.

۳-۴- رشته های دکترای حرفه ای (مانند ناتروپاتی ND، کایروپراکتیک و...) مورد تایید مجامع بین المللی میتوانند بعد از تایید در کمیته تخصصی فام به عنوان دکترای حرفه ای آن رشته به صورت مستقل فعالیت نمایند.

۳-۵- افراد غیر پزشک که دوره های عالی (PhD، کارشناسی ارشد) طب مکمل را در دانشگاهها و موسسات معتبر خارجی یا داخلی مورد تایید وزارت گذرانده اند بعد از تایید مدرک توسط وزارت میتوانند اگر واحد های بالینی کافی گذرانده باشند

میتوانند با تایید کمیته تخصصی فام در محدوده های تعیین شده مستقل فعالیت کنند، در غیر این صورت در رشته مربوطه زیر نظر پزشکی (به عنوان ناظر فنی) فعالیت نمایند.

۳-۶- افراد غیر پزشکی که دوره های کارشناسی طب مکمل را در دانشگاهها و موسسات معتبر خارجی یا داخلی مورد تایید وزارت گذرانده اند بعد از تایید مدرک توسط وزارت میتوانند در رشته مربوطه زیر نظر پزشکی (به عنوان ناظر فنی) فعالیت نمایند.

۳-۷- پیرایشگران و افراد غیرپزشکی که دوره های کوتاه مدت مربوط به هر رشته را گذرانده اند پس از قبولی در آزمون جامع میتوانند زیر نظر پزشکی (به عنوان ناظر فنی) و در محدوده های تعیین شده توسط وزارت به ارائه خدمات در آن رشته بپردازند.

تبصره ۱- کلیه داروها، مواد و لوازم و تجهیزات مورد استفاده در رشته های مختلف طب مکمل باید در داروخانه های مجاز ارائه شوند و دکتر داروساز مسئول آن داروخانه برای ارائه محصولات مربوط به هر رشته باید دوره کوتاه مدت آموزشی آن رشته را گذرانیده باشد.

تبصره ۲- دوره های عالی و کوتاه مدت و آزمون جامع توسط کمیته تخصصی فام مربوط به آن رشته با تایید معاونت آموزشی برای اجرا ابلاغ می گردد.

تبصره ۳- حداقل طول مدت دوره های عالی و کوتاه مدت رشته های مختلف طب مکمل و نحوه آزمون جامع و شرکت در آن توسط کمیته تخصصی فام و با همکاری انجمن آن رشته و وتائید معاونت آموزشی معین میشود.
تبصره ۴- پزشکان خدمات بند ۱ و ۲ و داروسازان خدمات بند ۳ و ۴ ماده ۲ آئین نامه را ارائه می دهند.

ماده ۴- آموزش طب مکمل:

آموزش رشته های مختلف طب مکمل در دانشگاهها، دانشکده های طب مکمل (دولتی و غیر دولتی) و بر اساس برنامه عالی، مدون یا کوتاه مدت تائید شده توسط کمیته تخصصی فام برای هر رشته انجام می پذیرد.
تبصره - دستورالعمل مربوطه توسط کمیته تخصصی فام برای هر رشته، تدوین و ابلاغ می گردد.

ماده ۵- مراکز تحقیقاتی طب مکمل:

مراکز تحقیقاتی طب مکمل با پیشنهاد معاونت تحقیقات و فناوری و تائید شورایعالی گسترش وزارت مجاز به فعالیت می باشند. دستورالعمل تاسیس این مراکز توسط کمیته تخصصی فام برای هر رشته، تدوین و ابلاغ می گردد.

ماده ۶- مراکز درمانی طب مکمل:

ارائه خدمات پیشگیری و درمان در رشته های مختلف طب مکمل در مطبها، درمانگاهها و بیمارستانها انجام میشود. پیشگیری، تشخیص، درمان سرپایی، بستری بیمار و ارائه خدمات درمانی در هر رشته با توجه به شرایط تخصصی رشته مربوطه می باشد.

تبصره ۱- دستورالعمل مربوطه توسط کمیته تخصصی فام برای هر رشته، تدوین و ابلاغ می گردد.

تبصره ۲- آیین نامه های درمانگاههای تخصصی رشته های طب مکمل توسط کمیته تخصصی فام تدوین شده و با تایید معاونت درمان ابلاغ می شود.

ماده ۷- مراکز مرتبط با فرآورده های مفرد، مرکب و تجهیزات طب مکمل:

حیطه عمل این مراکز شامل واردات، تولید، توزیع و عرضه دارو ها و تجهیزات می باشد.

۱-۷ وزارت موظف است تولید، واردات و ارائه داروها، مواد و تجهیزات هر رشته را تسهیل نماید.

۲-۷ صدور هر گونه مجوز تولید فرآورده های طبیعی طب مکمل ضمن سیر مراحل قانونی جاری تأییدیه مرکز فام را نیز باید به همراه داشته باشد.

ماده ۸- نظارت و ارزیابی عملکرد و فعالیت مراکز درمانی طب مکمل براساس دستورالعمل کمیته تخصصی فام به عهده معاونت های درمان دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات درمانی کشور می باشد.

ماده ۹- نظارت و ارزیابی عملکرد مراکز آموزشی طب مکمل ایران براساس دستورالعمل کمیته تخصصی فام به عهده معاونتهای آموزشی دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی می باشد.

ماده ۱۰- نظارت و ارزیابی مراکز تحقیقاتی و پژوهش طب مکمل براساس دستورالعمل کمیته تخصصی فام به عهده معاونتهای پژوهشی دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی می باشد.

ماده ۱۱- کلیه مقررات مربوط به مراکز آموزشی، درمانی و تحقیقاتی وزارت قابل تعمیم به مراکز آموزشی، درمانی و تحقیقاتی طب مکمل نیز می باشند.

ماده ۱۲: معاونت‌های آموزشی، درمان، تحقیقات و فناوری و سازمان غذا و داروی وزارت، آئین نامه‌ها و مقررات مربوط به طب مکمل (رشته‌های مجاز به فعالیت که توسط کمیته تخصصی فام اعلام می شوند) را با اخذ نظر از مرکز فرهنگ، آداب و میراث پزشکی تدوین و ابلاغ می نمایند.

این آئین نامه در ۱۲ ماده و ۷ تبصره به استناد ماده ۲۴ قانون مربوط به مفردات امور پزشکی، دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴ و بندهای ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ ماده یک قانون تشکیلات و وظایف وزارت متبوع در تاریخ ..... به تصویب رسید.

